

зира неколико мањих Његошевих радова. Посебно је интересантна анализа пјесме „Србин Србима на части захваљује“, гдје аутор тумачи Његошево схватање српства. „Свободијади“ је посвећено посебно, седмо, посљедње поглавље овог дијела књиге.

Трећи дио књиге /„Зрело доба“/ најопширнији је /163-337/, а подијењен је на девет поглавља. У прва два поглавља овог дијела /„У Бечу и Петрограду“ и „Седам година хутања“/ обрађен је период од 1836. до 1844, у коме Његош није публиковао много литерарних дјела, па аутор посвећује више пажње његовој државној активности. Треће поглавље /„Период ремек-дјела“/ врло је кратко нотирање догађаја и литерарног стваралаштва Његошева у периоду 1844-1847, да би тек са четвртим, доста општим поглављем /„Огледало српско“/, аутор отпочео анализу великих Његошевих дјела. Он расправља о ауторству пјесама у „Огледалу српском“, а затим их упоређује са Његошевим дјелима „Глас каменштака“ и „Свободијада“. Много је краће следеће, пето поглавље /„Луча микрокосма“/, јер ово није дјело са политичким и историјским садржајем, али је, зато, сасвим разновидно, шесто поглавље /„Торски вијенац“/ највеће поглавље књиге, јер се у њему анализира најбоље Његошево дјело, у коме су историјске и политичке концепције Његошеве најпотпуније дошле до изражаја. Природно је што је такво дјело највише привукло ауторову пажњу, а особито такви проблеми као што су истрага потурица, личности Горског

вијенца, немањинка и косовска традиција, проблем ислама, национална осјећања и др. Обрађујући те и друге проблеме, аутор указује да кроз њих Његош изражава проблеме Црне Горе овога доба. У седмом поглављу овог дијела књиге /„Кула Буришића и Чардак Алексића“/ аутор се укратко осврће на двије пјесме написане у духу народне поезије, да би у осмом поглављу /„Лажни цар Шћепан Мали“/ опширно обрадио посљедње велико Његошево дјело. Посљедње године Његошева живота обрађене су у деветом, врло кратком поглављу /„Посљедње године“/, гдје је анализирана једна Његошева пјесма. На крају књиге аутор је дао кратак закључак, у коме је резимирао претходно излагање.

Овом књигом Обен се представио као добар познавалац Његошевог књижевног дјела и епохе у којој је Његош писао, као и оне у којој је живио. Зато је то вриједан допринос изучавању Његоша, без обзира на то да ли све ауторове судове и прихватамо. Значај ове књиге је утолико већи што је написана на француском језику и брањена као докторска теза у Паризу, па је као таква добрим дијелом намијењена иностраној читалачкој публици, која, на жалост, до сада није имала много прилике да се упозна са Његошевим књижевним дјелом. Али, ова би књига била интересантна и за нашу читалачку публику, па би њено преводње и објављивање на нашем језику имало пуно оправдање.

Д. В.

БУДО,

(Титоград, 1974).

Будо Томовић припада генерацији црногорских комуниста који су се још у ђачким клубима определијелили за револуционарни покрет и програм Комунистичке партије Југославије. Читав свој живот и рад Б. Томовић је посветио ос-

тварењу циљеве програма Комунистичке партије и Савеза Комунистичке омладине Југославије. Његова политичка активност, како у предратном тако и у ратном периоду, све до преране смрти у марту 1942. године, била је више-

струка. Као пожртвованом револуционару и човјеку од акције биле су му повјерене одговорне дужности у омладинском покрету прије рата, као и у току ослободилачког рата и социјалистичке револуције. Поред осталог, био је секретар Покрајинског комитета СКОЈ-а за Црну Гору, Боку, Санџак, Косово и Метохију и предсједник Црногорске народне омладине. Такође је био члан Покрајинског комитета КПЈ за Црну Гору и члан Централног комитета СКОЈ-а. Учествовао је на Петој земаљској конференцији КПЈ и Шестој земаљској конференцији СКОЈ-а. Његов неуморни рад прекинула је прерана смрт. За ратне заслуге проглашен је за народног хероја 1945. године.

Обиљежавајући 60-годишњицу Будовог рођења (1914-1974), Дом омладине „Будо Томовић“ у Титовграду издао је књигу под насловом БУДО (под уредништвом Вукале Ђерковића и у редакцији: Ико Мирковић, Вукалица — Бедо Милутиновић и Радојица Поповић). То је зборник маних радова о Буду Томовићу. Чине га три дијела.

У првом дијелу књиге објављена су сјећања Будових савременика и сарадника и мањи радови есејистичко-научног карактера. Сјећања су веома интересантна, поготову она која су настала још у току ослободилачког рата и социјалистичке револуције, или непосредно после завршетка рата. Таква су сјећања Блажа Јовановића објављена још 1944. године („Омладински покрет“) и Бранка Драшковића („Омладина“, 1946). Веома су интересантна и сјећања

Ика Мирковића, др Саше Божовића, Веца Радичевића, Предрага Стојковића и других. Овдје су објављени и есејистичко-истраживачки радови као: Ратка Буровића, др Ника С. Мартиновића и Бранка Кркељића. Тематика о којој ови аутори говоре чини ове прилоге веома значајним за свестраније познавање политичке активности Буда Томовића. Овакво казивање о револуционару веома је приступачно за ширу читалачку публику.

У другом дијелу књиге објављено је неколико Будових написа и говора. То су у ствари документи који говоре о епохи у којој су настале.

Трећи дио књиге сачињава неколико написа из листа „Глас Црне Горе“ (1939) чији је уредник био Томовић.

Књига је илустрована фотографијама и другим значајнијим документима који говоре о Буду.

Узевши у цјелини, ова публикација представља прилог свестранијем упознавању личности Буда Томовића. Када се буде писала монографија о њему, она се неће моћи мимоћи. За нека питања она ће бити и полазна база за даља истраживања. Ово је лијеп примјер настојања да се прикупе, припреме и публикују подаци о истакнутом револуционару чије дјело служи за узор младим генерацијама. Очекивати је да ће он подстаћи и остале установе које носе имена истакнутих револуционара, културних и научних радника, да се и о њима припреме сличне публикације.

Ј. Р. Војовић

К. Э. КИРОВА: ИТАЛЈАНСКАЯ ЕКСПАНСИЯ В ВОСТОЧНОМ СРЕДИЗЕМНОМОРЬЕ

Изд. „Наука“, Москва 1973, стр. 302.

У совјетској, а и западноевропској историографији тзв. „мирно продирање“ Италије у неке земље и области источног Средоземља у цјелини је врло мало обрађивано. Има, додуше, мањих радова о појединим питањима италијан-

ске експанзије у томе правцу, али су расути по бројним публикацијама широм свијета. И у другим, крупнијим, радовима има узуредних разматрања о неким аспектима италијанске колонијалне политике у источном Средоземљу. Ки-